

обґрунтуванні своєї правової позиції. Дискусійним є питання щодо здійснення Конституційним Судом України функцій контролю конвенційності національних законів.

Відсутність чіткого механізму визначення колізій національно-правових норм з міжнародно-правовими, способів їхнього вирішення, невизначеність повноважень державних органів в цій сфері негативно відбивається на ефективності механізму національної імплементації.

Наведене вище свідчить про необхідність комплексних конституційних досліджень національної імплементації міжнародних договорів України, які б мали конкретні відповіді на практичні питання, що виникають в процесі регламентації дії міжнародних договорів. Цілком слушним було б закріплення в Конституції України як окремих розділів, так і розробка комплексу законодавчих актів про порядок застосування норм міжнародного права, про порядок вирішення колізій тощо.

Література

1. Виступ Юлії Тимошенко у Верховній Раді 4 лютого 2005 року // www.kmu.gov.ua
2. Лукашук И. И. Конституция России и международное право // Московский журнал международного права. — 1995. — № 2. — С. 32.
3. Радапович П. М. Національна імплементація міжнародних договорів щодо прав людини: Загальнотеоретичне дослідження (на матеріалах впровадження концепції про захист прав і основних свобод людини): Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Львів. нац. ун-т ім. І.Франка. — Львів, 2000. — 19 с.

УДК 342.72/73:17.023.33

В. О. Михальов

ГАРАНТІЇ БІОЛОГІЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИСТОСТІ

Виокремлення біологічних прав людини як самостійної групи прав і складової частини правового статусу особистості робить необхідним розглянути питання про гарантії цих прав. Характеристика гарантій біологічних прав людини при цьому повинна виходити з загальних підходів по проблемі гарантій правового статусу особистості, які є в сучасній науці конституційного права.

Сукупність сприятливих умов та засобів, що забезпечують виконання прав людини, мають назву гарантій (фр. — порука, забезпечення).

Само по собі нормативне закріплення прав і свобод особистості ще не забезпечує їхні реалізацію та захист. Гарантії реалізації и захисту прав і свобод людини є одним з елементів правового становища особистості. Якщо правовий статус являє собою певну ідеальну модель, відповідно до якої повинно формуватися юридичне і фактичне становище конкретної особи, то наявність гарантій прав і свобод створює потрібні сприятливі умови для переводу цієї моделі з га-

лузі ідеї в стан дійсності. Без належних гарантій проголошені у Конституції та законах права особистості — марний звук.

Тобто призначення гарантій полягає в тому, щоб створити умови, при яких проголошені права та свободи стали би фактичним становищем кожного.

«На папері, — помічає К. Маркс, — легко можна прокламувати конституції, право кожного громадянина на освіту, на труд та, передусім, на певний мінімум засобів існування. Але тим, що всі ці великодушні бажання написані на папері, зроблено ще не все; залишається ще завдання оплодотворити ці ліберальні ідеї матеріальними і розумними установами» [Твори. — Т. 3. — С. 678–688].

В широкому розумінні поняттям «гарантії» охоплюється увесь комплекс об'єктивних та суб'єктивних факторів, які спрямовані на фактичну реалізацію прав, свобод та обов'язків особистості, на усунення можливих причин та перешкод їх неповного або неналежного здійснення і захист прав від порушень.

Гарантії прав і свобод особистості прийнято підрозділяти на гарантії реалізації та гарантії захисту. При цьому гарантії реалізації — це загальні гарантії, тобто економічні, політичні і духовні умови життя суспільства, що створюють передумови для здійснення тих чи інших конкретних прав і свобод. Гарантіями же захисту виступають спеціальні гарантії — юридичні. Людина звертається до них тоді, коли можливе порушення, порушується чи порушено її суб'єктивне право чи свобода.

Законодавець у демократичній державі не тільки встановлює конкретний каталог прав та свобод особистості, але й нормативно закріплює систему певних гарантій, як загальних, так і спеціальних. При цьому загальні гарантії, як правило, не виокремлюються в відокремлений структурний підрозділ конституції чи будь-якого іншого закону. Вони впливають з різних як загальних, так і конкретних положень цих актів. Наприклад, в конституції вони містяться у вказівках на демократичний, правовий та соціальний характер державності, на народовладдя, на економічну, політичну та ідеологічну різноманітність і т. ін., а крім того, нерідко у статтях, що скріплюють то чи інше конкретно суб'єктивне право. У той же час юридичні гарантії часто фіксуються компактною групою в окремих положеннях конституції чи законодавчого акта.

Разом з цим просте нормативне закріплення тих чи інших гарантій само по собі також не забезпечує їхню наявність у реальному житті, а лише створює передумови для їх існування.

Біологічні гарантії реалізації прав і свобод, тобто загальні гарантії обумовлені усім ладом суспільного життя. Однак найбільш важливою гарантією реалізації саме біологічних прав і свобод є перетворення у життя принципу визнання людини, її життя і здоров'я, тобто саме біологічних складових людської особистості, найвищою соціальною цінністю. Якщо це положення є не лише закріпленою у конституції декларацією, а реально втілено в житті усіх соціальних інститутів, то це і буде найважливішою гарантією біологічних прав і свобод. Головними компонентами цієї гарантії є проведення державою миролюбної зовнішньої політики, її неучасть у війнах та збройних конфліктах, ефективна боротьба з правопорушеннями, що спрямовані проти життя та здоров'я

людини, здійснення діяльності, спрямованої на зниження рівня дорожньо-транспортних пригод, належного рівня організації охорони праці, техніки безпеки та виробничої санітарії на виробництві, засоби по охороні навколишнього середовища, рівень охорони здоров'я, що відповідає сучасним вимогам і т. ін.

Юридичні гарантії біологічних прав і свобод являють собою систему умов та засобів, що забезпечують захист цих прав. До числа умов належать, з одного боку, нормативне закріплення цих прав і їхні гарантії, а з другого боку, наявність ефективної судової системи і системи правоохоронних органів. Засобами забезпечення прав і свобод є засоби реагування, якими наділяються судові та правоохоронні органи для поновлення порушених прав, тобто закріплені за ними повноваження.

УДК 342.81/82

О. М. Стець

ГАРАНТІЇ ЗАХИСТУ ВИБОРЧИХ ПРАВ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ

Пріоритетним видом здійснення народовладдя в Україні є безпосереднє здійснення влади, яке, як правило, є безпосереднім народовладдям, прямою, безпосередньою демократією у вигляді виборів, референдумів тощо.

Закономірно, що один з перших розділів чинної Конституції України присвячений безпосередньому народовладдю, його основним формам — виборам та референдумам [1].

Саме в цьому розділі Конституції України відображено і закріплено зрушення, які відбулися в Україні у розвитку і функціонуванні безпосередньої демократії після проголошення її незалежності, а також істотно зміцнюються її конституційні основи.

Звичайно, що в Конституції України не може бути охоплено усі питання прямого народовладдя. В ній закріплюються, перш за все, найважливіші інститути безпосереднього народовладдя, зокрема основні форми прямого народовладдя, принципи виборів, повноваження органів державної влади та місцевого самоврядування щодо призначення виборів, вирішуються інші істотні питання щодо виборів.

Більш детально регулювання виборів як форми безпосередньої демократії викладено в законах про вибори Президента України, народних депутатів та вибори до органів місцевого самоврядування.

З погляду конституційного права вибори — це форма безпосередньої демократії, що являє собою спосіб формування представницьких органів влади, обрання глави держави шляхом голосування уповноважених осіб на альтернативних засадах.

На сьогодні в Україні вже існують закони, які охоплюють своїм регулюванням всі істотні сторони відповідних суспільних відносин.